Debatt

”Måste alla skolor undervisa enligt samma modell?”

Om friskolor inte ska få ha någon som helst frihetsgrad, ens om resultaten är goda, faller mycket av tanken med friskolesystemet och familjers rätt att välja, anser Hans Bergström.

Publicerad: 17 september 2025, 05:30

Det här är opinionsmaterial
Åsikterna som uttrycks här står skribenten/skribenterna för.

Hans Bergström, verksam på ägarnivå i Internationella engelska skolan.
Foto: Brenda Ross

När Dagens Samhälle presenterar Skolinspektionens granskning av grundskolors undervisning på engelska i naturvetenskapliga ämnen sker det under rubriken ”Svidande kritik mot undervisning på engelska”. Internationella engelska skolan (IES) sätts i skottgluggen.

Läsarna behöver förstå mer av bakgrunden. Vad det i grunden handlar om är olika syn på pedagogiska metoder. Skolinspektionen upptas av två favoritidéer hos så kallade ”progressiva” pedagoger:

Läs mer: Svidande kritik mot undervisning på engelska

1. Lärare ska inte undervisa rakt på, och sedan kontrollera att eleverna förstått innan de går vidare. I stället ska de med frågor och gruppdiskussioner locka fram elevernas inneboende kunskaper, även i ämnen som matematik och fysik. Vad inspektionen pläderar för är raka motsatsen till den metod som utmärker de framgångsrika No Excuse-skolorna. IES är det närmaste man kommer dessa i Sverige.

2. Man kan lära bara på sitt eget modersmål; för att lära sig något på svenska måste somaliska elever först undervisas på somaliska och innehållet sedan

översättas. Denna idé, tillämpad på undervisningen i svenska som andraspråk, överförs till undervisning på engelska. Språkbad – att elever översköljs av språket från tidig ålder och därmed blir genuint tvåspråkiga, varpå språket används funktionellt – godtas inte.

Det är inte resultaten som är dåliga på IES-skolorna. Tvärtom. I matematik, som i huvudsak undervisas på engelska hos IES, nådde senast 51 procent av IES-eleverna toppbetyg på de nationella proven (A, B eller C), mot ett snitt på 37 procent för alla skolor i landet. I stor utsträckning beror detta på att IES till sina skolor i Sverige rekryterar lärare från andra länder, med en kompetens i de naturvetenskapliga ämnena som är mycket svår att finna i Sverige (för närvarande är cirka 1000 utländska lärare verksamma inom IES).

Med sina 46 grundskolor och drygt 30 000 elever bidrar IES starkt till att friskolorna i de internationella Pisa- och TIMSS-testerna visar resultat som kraftigt överträffar de kommunala skolornas, faktiskt med så mycket som motsvarande ett års undervisning enligt en analys av skolforskaren Gabriel Heller-Sahlgren.

Nu är inte Skolinspektionen i rapporten riktigt så hård i sina omdömen om IES som det har beskrivits. Flera IES-skolor lämnas helt utan erinran, och för flertalet ges omdömet ”god kvalitet”. Men det är en viktig fråga huruvida det ska finnas utrymme för friskolor att tillämpa någon annan pedagogisk modell än den som skolmyndigheterna bestämt i sin tro på den ”progressiva” pedagogiska idériktningen. Om friskolor inte ska få ha någon som helst frihetsgrad, ens om resultaten är goda, faller mycket av tanken med friskolesystemet och familjers rätt att välja.

Hans Bergström
Docent, verksam på ägarnivå i Internationella engelska skolan och gift med dess grundare Barbara Bergström

Det här är opinionsmaterial
Åsikterna som uttrycks här står skribenten/skribenterna för.